

נאר של נייר

דילאמה חד-הורית כספרות לשמה * איך להצליח

בעסקים שיריים * היציאה מהארון של הורוביץ * מ.ימי

ציקלוג ועד "שואה 2" כ.חיים על קו הקץ

תרגום

ריחיים

מרגרט דראבל, מתבולטים שבי סופרי אנגליה כיום, התגלתה בשנותיים האחרונות עליידי הקוראים בעברית. אחרי ספריה עידן הקרח ועיר של זהב, ראה החדש אור התרגום הי עברי לסיפורה ריחיים. שבדומה ל- ספריה האחרים, הוא מבחינת תימצות ספרותי מרתק של חוויות החיים נכון לעכשיו.

ריחיים נפתח ב"הקריירה שלי הי- פינה המיד בתערוכת של ביפחון ר- מורד-לכ...". כאשר בהמשך מובא סי- פוד התבגרותה של המספרת, המעדיפה את הקריירה האקדמית שלה על פני חיי-המין, מבלי שהיא מצליחה לשמור על איזון סביר בין גישותיה והקריירה בה בחרה.

המספרת, רוזמונד, נכנסת להריון שלא במתכוון, אחרי לילה בלתי-מחויב עם ג'ורג', שזר בביביטי, שהוא הומוסקסואל שהחליט לחרוג באותו ליל- לה ממישכב-זכר. הקשר שבין רוזמונד וג'ורג', הוא ההמשך הישיר לקשר ש-

* מרגרט דראבל - עידן הקרח; הוי צאת כתר; מרגרט דראבל - עיר של זהב; הוצאת שוקן.

** מרגרט דראבל - ריחיים; עב- רית; יותם ראובני; הוצאת שוקן; 175 עמודים (כריכה רכה).

החוויה הישראלית

שנים רבות נלחשה בין שחרי ספי- רות ושירה בישראל השאלה: מה מביא את חברת תנובה אקספורט לפרסם מו- דעות בכתבי-עת ספרותיים? בעקבות השאלה נלחשה גם התשובה: מנכ"ל תנובה אקספורט משוק בנוסף לבגנות, מרחים ושאר מוצרי השדה והגיר שירים, שכמה מעורכי כתבי-העת אף פירסמו אותם, במדע או שלא במדע. לא הרחק ממדעות תנובה אקספורט.

אלא ששיריו של סנדרו דוויד, מנהל תנובה אקספורט, לא הגיעו באיכותם לרמת התפוחים הפרחים. מה עוד, שאל- מלא עצומות הכוח של סנדרו דוויד ב- תנובה אקספורט, הפך אם היה משהו שם ליבו ליבול, הגבול לא מעט, של יותר משלושים שנותיו של דוויד בשוליה של חלקת גידול השירה הישראלית.

דוויד, יליד רומניה, עלה ארצה בסוף שנות הארבעים והתחיל לפרסם את ביי- כורי שירתו במוספי ספרות שוליים. עד מהרה למד שיבולי השירה שלו לא יגיעו דחוק, העדיף על חיי הבהמה בתל- אביב, לתקוע יתד במרשב עדנים בשרון. קובץ חרותו בורא התמונות ראה אור בראשית שנות החמישים, ונשכח עד מהרה כספיתו אשתקד, אם לנקוט בלשון העיסוקית של תנובה אקספורט. כך גם

בין קריין-הרדיו ובין מאוינה: "ורומה שרמז לי, אם כי לא בדיוק, שאני צריכה לבוא ולשבת לידו על הספה. וכך עשיתי, והוא לקח את ידי ואחז בה, ואמר כך התחיל לנשק את אצבעותי, זו אחרי זו..." ואחרי אותה הרפתקה ל- לילה אחד, מגדירה רחמונד את שהת- רחש: "הוא רוצה מיסכמהאל, חשבת, ויתכן שהוא הומו בדיוק כפי שאני מתרנית, או מילה אחרת שתתאים ל- העמדת הפנים שלי. אולי נמשכנו זה לזו מפני שאנחנו מתחרים בצביקות..." כאשר מסתבר לרוזמונד שהיא ב- הריון, היא בוחנת את האפשרות לבצע הפלה, אלא שעד מהרה היא חוזרת בה ומחליטה להביא לעולם את ולדה. רוזמונד מחליטה להעמיד במיבחן ה- חיים את חינוכה ה,מתקדם, את הער- כים שקיבלה מהוריה אנשי השמאל, השוהים באפריקה בשליחות כלשהי, בעוד היא גרה בדירתם הלונדונית. ג'ורג' ידידה של רוזמונד, מזהירה: "אסור לך. אני אוסר עלייך. זה יהרוס את את הדי. אם את רוצה כסף, אלוהה לך..." מבלי שרוזמונד תשתכנע.

רוזמונד מוליכה את הקרא דרך הוו- ית התריון שלה, על מיכלול הדילמות והתחושות של אשה בודדה בהריון, ו- מערכות יחסיה עם ידידה הגברים וה- נשים, השבים ומנסים לשכנעה להיב- שא, או למסור את ילדה לאימוץ, אחרי הלידה. גם בחינת הלידה בהתכתבות של רוזמונד עם אחותה, מוליכה אותה לדילמה של: "הערתה על חיים כחב- רת ילדה של אדם שאנני אהבתי, הכי- אה אותי לכך שדמינתי לעצמי, כפעם הראשונה, תנוק שירמה לג'ורג'. ה- מראה היה חי עד להכאיב, ותשתי דחף מסוכן להתקשר ולפפר לו על כל הי- עניין. לא עשיתי כן..."

ההריון אינו עוצר את רחמונד בהמ- שך הקריירה שלה: "השתעשעתי ב- רעיון שאוכל לסיום את הדוקטוראט שלי לפני הלידה. במזמן מסויים היתה זאת תיקוה חמרת שחר..." במקביל

לידידה ג'ורג': "לא ידעתי שאני אחת מאותן נשים עליהן אמר ברנרד שאו- שהן רוצות ילדים אך אינן רוצות בעל..." לבת קוראת רחמונד בשם אוקטביה.

סופרת דראבל

מאותן נשים שעליהם אמר שאו שהן רוצות ילדים אך אינן רוצות בעל

מגלה רוזמונד שתברתה לדירה, ליי- דיה, מחברת רומאן בגוף ראשון "על בחורה שיוולדת ילד מחוץ לנישואים... שיעשע אותי לחשוב על לידיה היושבת כאן וסחממת את מוחה בניסיון להבין מדוע וחלפתי ללדת את הילד, ומדוע לא עשיתי הפלה..." רוזמונד יולדת לבסוף בת, ומזכירה

תהליך התעוררות היצרים האמהיים של רוזמונד הוא מהיר ומרגש: "אני- טכיה היתה ילדה יפה בצורה יוצאת דופן. כולם אצרו אותה, בחנויות, באו- מוכסים ובפארק, בכל מקום שאלחי- הלכנו..." האם ממשכנה להאזין ברדיו לקולו המשודר של האב ההומוסקסואל, שאינו יודע שהפך לאב. הומון עובר: "הקץ חלף, הסתיו הניע. והתינוקת התחילה לשבת. ואני סיימתי את ה- דוקטוראט שלי, היתה נירמנה כי לידיה עומדת לגמור את הרומן שלה..." ה- מיבחן לאמהותה של רוזמונד מגיע, כאשר אוקטביה נזקקת לניתוח, והי- אם מגלה בקירבה את אותם יצרים בלתי חללים של אם הנחלצת להגנת ילדיה. הניתוח עובר בשלום, לא מבלי שהאם מהרהרת היראהיים כמו: "ואל- מלא החוקים לעיתים קרובות את פרי קיומו בזרעויות, היתה חושבת שכל הדבר לא היה אלא חלום, שמצאיו בתיסכול עמוק באישיות, בחזיה יפה על מה שיכול היה להיות..."

את מעגל תחושותיה של רוזמונד מסיימת מרגרט דראבל בעימות חחר- בינה ובין ג'ורג', אביה שלא-בידיעה של אוקטביה, כאשר זה רואה את בתו, מבלי שרוזמונד מגלה לו את דבר אבהותו. הוא מזהה את שם התינוקת ואומר לאמה: "מי זאת? לא זאת מגיבורות הפמיניזם והסוציאליזם?" (הוא מוזכר קודם לכן את השם אוקטביה היל). בעימות של העמידים האחרונים עוברת רוזמונד את כל מעגל תחושות- תיה, בלפי אוקטביה וכלפי ג'ורג', מו- ירת על האפשרות לבשר לו את עוב- דת אבהותו ונפרדת ממנו.

ריחיים הוא ספר מעולה. משותרר מהקיאנה המטורפת של לחמות שיג- רוד האשה נוסח ארצות-הברית, שמציג באופן מרתק, ולעיתים מרגש, במינוח- יות שבו, את נפשה של אשה שהיא מישפחה חד-הורית, ואת כל הסובב אותה. ספר מומלץ ביותר לקריאה.

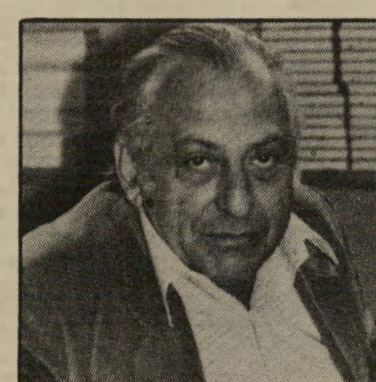
"יבול שירי" ניבול ויבול ב.חננובה אקספורט

בכיתת השירה העברית אברהם שלונג- פק, שהעמיד צאצאים בלתי-חוקיים רבים לשירתו, וסנדרו דוויד הוא אחד מהם: "לא מאונה וולת הדומיה. / דומיות הבקר / המתלווה אל אור..." ו"דוקרים ברם / כבצניי אסר - הי- תייל..." ושאר צירופים מלוליים, שה- קשר בינם והשירה הישראלית, הוא כקשר שבין מוצרי תעשי ותנובה אקס- פורט.

תופעת סנדרו דוויד היא עוד אחת מה- תופעות המחרות של התרבות הישרא- לית. תופעה שבאה באחרונה מן הסתם לסיומה, שהרי, אם לצטט את הארץ (ה'1 בספטמבר 1982) הודח סנדרו דוויד מתפקידו כמנכ"ל תנובה אקספורט. סביר גם להניח שתנובה אקספורט לא תתמוך עוד בכתבי-עת ספרותיים בפירסום מוד- עות, כששירי סנדרו דוויד לא יתפרסמו עוד בבימות אלה.

השאלה הנשאלת עכשיו היא: האם הפסידה השירה העברית משורר? האם הפסידה תנובה אקספורט רק מנכ"ל? ומי ימלא עכשיו את החללים החסרים בעיתוני הספרות ממדעותיה של תנובה אקספורט. דבר אחד ברור: לנצח השיר- רת העברית שאלות אלה אינן משנות דבר, שהרי זו, לא פגשה מעודה בחרו- יו של סנדרו דוויד.

קובץ חרותו מראות בגילופין שהתפרסם בשנת 1973. באחרונה פירסמה תושיתו של דוויד קובץ נוסף, תחת הכותרת פיוטים קטנים.

מנכ"ל סנדרו דוויד פיוטים בהוצאת יבול

שראה אור בהוצאת יבול. בפיוטים קט- ניס מביא סנדרו דוויד שירים, הנקראים כפארודיה גסה על כמה משירי ראשית שנות החמישים, אותם ימים שבהם שלט